

درآمدی بر روش‌ها و فنون تدریس (در فرآیند یاددهی - یادگیری)

نویسندگان:

زهرا رحمانی تبار

لیلا فرجامند

(اردیبهشت ۱۳۹۶)

سرشناسه	: رحمانی تبار، زهرا، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: درآمدی بر روش‌ها و فنون تدریس (در فرآیند یاددهی- یادگیری) / تألیف و گردآوری زهرا رحمانی تبار، لیلا فرجامند
مشخصات نشر	: تهران: ناظری، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۸ص: جدول
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۳۲-۶۵-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: تدریس
موضوع	: Teaching
موضوع	: تدریس اثربخش
موضوع	: Effective teaching
شناسه افزوده	: فرجامند، لیلا، ۱۳۵۳-
رده‌بندی کنگره	: LB۱۰۲۵/۳/۲۸ د۴۱۳۹۶
رده‌بندی دیویی	: ۳۷۱/۱۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۷۱۸۰۲۳

عنوان کتاب: درآمدی بر روش‌ها و فنون تدریس (در فرآیند یاددهی- یادگیری)

ناشر: ناظری

نویسندگان: زهرا رحمانی تبار - لیلا فرجامند

حروف نگاری: اعظم صالحي

چاپخانه: صدف

لیتوگرافی: صدف

صحافی: صدف

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ عدد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک)

International Standard Book Number (ISBN) ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۳۲-۶۵-۸

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تدریس (مفهوم‌شناسی)

- ۱۱..... یادگوزی
- ۱۴..... آموزش و تدریس
- ۱۷..... تدریس: علم یا هنر
- ۲۰..... یادگیرنده و یاددهنده
- ۲۱..... محیط یادگیری
- ۲۳..... صلاحیتهای حرفهای اساتید در حوزه یاددهی-یادگیری

فصل دوم: آموزش و یادگیری

- ۳۲..... یادگیری
- ۳۵..... نظریه‌های یادگیری
- ۳۷..... انواع یادگیری
- ۳۸..... فرآیند شکل‌گیری یادگیری
- ۴۳..... شرایط و عوامل مؤثر بر یادگیری
- ۴۶..... انگیزش در یادگیری
- ۴۹..... سبک‌های یادگیری
- ۵۳..... رویکرد شناخت و فراشناخت

فصل سوم: مدیریت کلاس

- ۵۹..... مدیریت کلاس چیست؟
- ۶۰..... سبک‌های مدیریت کلاس درس
- ۶۲..... اصول مدیریت کلاس
- ۶۷..... راهبردی عملی در مدیریت کلاس
- ۶۹..... راهبردهای اثرگذار بر مدیریت کلاس

فصل چهارم: ارتباطات در تدریس

- ۷۴..... ارتباط
- ۷۵..... انواع ارتباط در تدریس
- ۷۶..... عوامل مؤثر در برقراری ارتباط کلاسی

۷۸.....موانع ارتباط در فرآیند تدریس

فصل پنجم: طراحی آموزشی

۸۲.....طراحی آموزشی چیست؟

۸۳.....مراحل طراحی آموزشی

۸۴.....مرحله اول: تنظیم اهداف آموزشی

۸۴.....مفهوم اهداف آموزشی

۸۵.....انواع اهداف آموزشی

۸۷.....طبقه‌بندی اهداف آموزشی

۹۴.....ویژگی‌های اهداف رفتاری

۹۶.....مرحله دوم: تعیین موقعیت آموزشی

۹۷.....مرحله سوم: تعیین محتوا، روش تدریس و وسایل آموزشی

۹۷.....مرحله چهارم: تعیین گام ارزشیابی

فصل ششم: طرح درس

۱۰۱.....طرح درس چیست؟

۱۰۲.....اصول تدوین طرح درس

۱۰۲.....اجزاء و عناصر طرح درس

۱۰۷.....انواع طرح درس

۱۰۷.....مراحل طراحی و تنظیم طرح درس سالانه

۱۰۹.....مراحل طراحی و تنظیم طرح درس روزانه

فصل هفتم: تدریس

۱۱۳.....تدریس اثربخش

۱۱۸.....اصول اساسی تدریس

۱۱۷.....مفهوم روش و الگوهای یاددهی - یادگیری

۱۲۲.....طبقه‌بندی روش‌های تدریس (الگوهای تدریس)

۱۳۱.....روش‌های تدریس دروس نظری

۱۳۱.....روش سخنرانی

۱۳۳.....روش کنفرانس (گروه‌مایی)

۱۳۵.....روش توضیحی

۱۳۷	روش پرسش و پاسخ
۱۴۱	روش بحث گروهی
۱۴۴	روش یادگیری اکتشافی
۱۴۷	روش‌های تدریس دروس عملی
۱۴۹	روش آزمایشگاهی
۱۵۲	روش نمایشی
۱۵۴	روش شبیه‌سازی
۱۵۶	روش پروژ (واحد کار)

فصل هشتم: فناوری، اطلاعات و ارتباطات و آموزش

۱۶۲	آموزش الکترونیکی، یادگیری الکترونیکی
۱۶۵	مزایا و محدودیت‌های یادگیری الکترونیکی
۱۶۷	پداگوژی و کیفیت یادگیری الکترونیکی
۱۶۹	نقش فاوا در تسهیل امر یاد هم یادگیری
۱۷۱	راهکارهای کاربرد فاوا در دانشگاه

فصل نهم: سنجش و ارزشیابی یادگیری

۱۷۵	سنجش یادگیری
۱۷۶	مفهوم اندازه‌گیری، ارزشیابی و آزمون
۱۷۷	اهداف ارزشیابی یادگیری
۱۷۸	انواع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۱۸۰	روش‌های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
۱۸۲	انواع آزمون

منابع و مأخذ

۱۸۵	منابع
-----	-------

پیوست و ضمايم

۱۸۷	الف) تیپ‌های دانشجویان در محیط آموزشی
۲۰۱	ب) نمونه طرح درس سالیانه
۲۱۴	ج) نمونه طرح درس روزانه
۲۱۷	د) علل ناکارآمدی تدریس اساتید

پیشگفتار

بدون شک یکی از اساسی‌ترین عناصر فرآیند آموزش و یادگیری در نظام آموزشی، تدریس است. تدریس اصلی‌ترین کار معلم در کلاس درس است که بیشترین میزان تغییرات در رفتار، نگرش و دانش شاگردان از طریق آن اتفاق می‌افتد. تغییرات و پیشرفت‌های علمی و آموزشی در دنیا رویکردهای نوینی را در مفهوم تدریس شکل داده‌اند که این مسئله امروزه درک و یادگیری ماهیت، اصول، روش‌ها و کلیه مبانی اثر گذار و ریشه‌دار در عمل تدریس را برای افرادی که در فرآیند آموزش نقش یاددهنده را ایفا می‌نمایند و به تدریس در کلاس درس مشغول می‌باشند الزامی کرده است. یادگیری هر چه بیشتر در زمینه تدریس باعث اثربخش شدن فرآیند یاددهی - یادگیری در کلاس درس می‌شود.

با توجه به ضرورت اهمیت درک مبانی نظری و عملی تدریس توسط معلمان، نویسندگان حاضر بر آن شدند تا با راهبندی مشهورات اساتید دانشگاهی برتر در زمینه تدریس و تجربه‌ای که طی چندین سال تدریس در مراکز آموزشی به دست آورده‌اند در این زمینه اقدام به تألیف کتابی بنمایند که به زبانی ساده و قابل‌فهم به‌ویژه برای معلمان که دارای تجربه عملی و کاری بالا ولی دانش نظری پایینی هستند.

کتاب حاضر مشتمل بر نه فصل است که در فصل اول به مفهوم‌شناسی تدریس می‌پردازیم و در آن ابتدا به بیان مفهوم علمی مفاهیم اصلی و پرکاربرد در حوزه فرایند یاددهی - یادگیری (مفاهیم پداگوژی، آموزش، تدریس، یادگیرنده، یاددهنده، محیط یادگیری) می‌پردازیم و در انتهای فصل نیز صلاحیت‌های حرفه‌ای اساتید در حوزه یاددهی - یادگیری به‌عنوان پیش‌نیازی بر سایر مباحث کتاب بیان می‌شود.

در فصل دوم به بیان رابطه آموزش و یادگیری می‌پردازیم و این کار را با بیان مفهوم یادگیری، نظریه‌های آن، فرآیند شکل‌گیری یادگیری و شرایط مؤثر بر یادگیری شروع می‌کنیم و در پایان فصل هم سه عامل انگیزش در یادگیری، سبک‌های یادگیری دانشجویان و راهبردهای شناخت و فراشناخت

ب

را به عنوان مؤلفه‌هایی که امروزه نسبت به گذشته نیازمند توجه بیشتری در زمینه یادگیری از طرف معلمان می‌باشند را مطرح و راهبردهایی برای کاربرد در کلاس درس بیان می‌کنیم.

در فصل سوم به بیان مدیریت کلاس به عنوان یکی از جنبه‌های عمل تدریس می‌پردازیم که ضمن بیان مفهوم مدیریت کلاس و سبک‌های مدیریت به بیان راهبردهایی برای اثربخشی کلاس و برطرف کردن بی‌نظمی در کلاس هم توجه می‌شود.

در فصل چهارم جایگاه ارتباط در تدریس را مورد توجه قرار می‌دهیم. اگر تدریس را معادل مفهوم ارتباط حیریم، دست‌کم باید ارتباط را شرط لازم تدریس در فرآیند آموزش دانست. در این فصل مفهوم ارتباط، انواع ارتباط، عوامل مؤثر در برقراری ارتباط و موانع آن را بیان می‌کنیم.

در فصل پنجم به تکمیل هم هستند به بیان طراحی آموزش و طرح درس نویسی می‌پردازیم. در فصل پنجم ابتدا به بیان مفهوم طراحی آموزشی و مراحل آن می‌پردازیم و در ادامه در زیر مجموعه مرحله اول طراحی آموزشی (تنظیم اهداف آموزشی) مفهوم اهداف آموزشی، انواع و طبقه‌بندی آن و ویژگی‌های هدف‌های رفتاری را به تفصیل بیان می‌کنیم و در فصل ششم ابتدا به بیان نظری مفهوم طرح درس، انواع آن، اجزاء و عناصر آن می‌پردازیم و در پایان به صورت عملی، مراحل طراحی و تنظیم دو نوع طرح درس روزانه و هفتگی را به تفصیل بیان می‌کنیم.

در فصل هفتم که مهمترین بخش کتاب است و بیشترین تمرکز بر آن بوده است به بیان مفهوم تدریس و روش‌های آن در دو بخش می‌پردازیم. در بخش اول به بیان مفاهیم تدریس اثربخش، اصول اساسی تدریس، مفهوم روش‌ها و الگوهای تدریس و طبقه‌بندی‌های تدریس می‌پردازیم و در بخش دوم، روش‌های تدریس در قالب دو الگوی دروس نظامی و عملی قرار می‌گیرند و برای هر کدام از روش‌ها مفهوم، مراحل، معایب و قوت‌ها را بیان می‌کنیم.

در فصل هشتم به بیان رابطه فاوا در آموزش و یادگیری می‌پردازیم. در ابتدای فصل به توضیح مفهوم آموزش و یادگیری الکترونیکی پرداخته و ضمن بیان تفاوت میان آن‌ها، مزایا و محدودیت‌های یادگیری الکترونیکی را بیان می‌کنیم و در ادامه فصل به توصیف جایگاه پداگوژی در کیفیت یادگیری الکترونیکی می‌پردازیم. بعد از بیان مباحث نظری در پایان فصل به بیان نقش

فاوا در تسهیل امر یلدهی - یادگیری پرداخته و راهکارهای کاربرد فاوا در آموزش دانشگاه را بیان می‌کنیم.

در فصل نهم هم به بیان سنجش و ارزشیابی در فرایند یادگیری می‌پردازیم. در این فصل در آغاز به توصیف مفاهیم پرکاربرد اندازه‌گیری، آزمون و ارزشیابی که در مبحث سنجش کلاسی مطرح می‌باشند، می‌پردازیم و ضمن بیان اهداف ارزشیابی، انواع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی ملاک محور و زمان محور را شرح می‌دهیم. در پایان فصل هم ضمن بیان انواع آزمون‌های پیشرفت تحصیلی، آن‌ها را با نگاهی عملی شرح می‌دهیم.

در کتاب حاضر تلاش شده است که دیدگاهی جامع و کاربردی به عمل تدریس برای آموزشگران ارائه گردد. کتاب حاضر نیز مانند هر اثر علمی، خالی از نقص نمی‌باشد، لذا از شما خواننده گرامی درخواست می‌شود نقطه نظرات خود را به ایمیل elafardmand@yahoo.com یا Z.rahmani1984@Gmail.Com ارسال و ما را در غنی‌سازی اثر حاضر یاری نمائید.

زهره رحمانی تبار

لیلا فرجامند

اردیبهشت ۱۳۹۶